

Na osnovu člana 148 Poslovnika Skupštine Crne Gore ("Službeni list RCG" br. 51/06, 66/06 i "Službeni list CG", br. 88/09, 80/10, 39/11, 25/12, 49/13, 32/14, 42/15, 52/17, 17/18, 47/19, 112/20, 129/20, 65/21, 104/21, 48/24, 80/24 i 117/26) na Predlog zakona o izmjenama o dopunama Zakonika o krivičnom postupku, Vlada Crne Gore predlaže sljedeće amandmane:

AMANDMAN 1

U Predlogu zakona o izmjenama o dopunama Zakonika o krivičnom postupku poslije člana 5 dodaje se novi član koji glasi:

„Član 6

U članu 12 stav 6 mijenja se i glasi:

„Osumnjičeni ima prava iz st. 1 do 5 ovog člana od trenutka kada ga policija, državni tužilac ili drugi nadležni organ obavijesti da je osumnjičen da je izvršio krivično djelo.“

OBRAZLOŽENJE

Predloženim amandmanom vrši se izmjena člana 12 Zakonika o krivičnom postupku na način da se precizira trenutak od kojeg osumnjičeni ostvaruje prava na odbranu iz st. 1 do 5 ovog člana, čime se otklanja moguća nedoumica u pogledu početka ostvarivanja tih prava i obezbjeđuje usklađivanje sa zahtjevima Direktive 2013/48/EU Evropskog parlamenta i Savjeta od 22. oktobra 2013. godine.

Članom 2 stav 1 Direktive 2013/48/EU propisano je da se Direktiva primjenjuje na osumnjičene ili optužene od trenutka kada ih nadležna tijela obavijeste da su osumnjičeni ili optuženi za izvršenje krivičnog djela. U tom smislu, predloženom izmjenom jasno se propisuje da osumnjičeni prava iz st. 1 do 5 ovog člana ostvaruje od trenutka kada ga policija, državni tužilac ili drugi nadležni organ obavijesti da je osumnjičen za izvršenje krivičnog djela.

Na ovaj način početak ostvarivanja prava na odbranu ne vezuje se za formalni status lica ili donošenje određenog procesnog akta, već za trenutak kada je lice obaviješteno o postojanju sumnje da je izvršilo krivično djelo. Time se dodatno jača pravna sigurnost i obezbjeđuje djelotvorno ostvarivanje prava na odbranu od najranije relevantne faze krivičnog postupka.

AMANDMAN 2

Dosadašnji čl. 6 do 22 Predloga zakona postaju čl. 7 do 23.

OBRAZLOŽENJE

Predložena prenumeracija čl. 5 do 22 izvršena je zbog odgovarajuće sistematizacije članova Predloga zakona.

AMANDMAN 3

U dosadašnjem članu 19 Predloga zakona koji postaje član 20, u dodatom članu 65a (Prava žrtve krivičnog djela) stav 7 riječi: „pravo na naknadu štete i pravo na međunarodnu pravnu pomoć.“ zamjenjuju se riječima: „pravo na naknadu štete i pravo na međunarodnu pravnu pomoć, kao i, kada je to primjenjivo, pravo da bude obaviještena o periodu za oporavak i razmišljanje i o mogućnosti podnošenja zahtjeva za međunarodnu zaštitu, u skladu sa posebnim zakonima.“

OBRAZLOŽENJE

Ovim članom vrši se dopuna člana 19 Predloga zakona, radi usklađivanja sa članom 11 Direktive (EU) 2024/1712, kojim se propisuje obaveza država članica da žrtve, kada je to primjenjivo, budu obaviještene o periodu za oporavak i razmišljanje i o mogućnosti podnošenja zahtjeva za međunarodnu zaštitu, u skladu sa posebnim propisima.

Predloženom dopunom precizira se obaveza suda, državnog tužilaštva i policije da žrtvu, prilikom preduzimanja prve radnje u kojoj učestvuje, obavijeste i o navedenim pravima i mogućnostima. Na ovaj način unapređuje se informisanost i zaštita žrtve, posebno u slučajevima u kojima je ostvarivanje ovih prava relevantno, te se obezbjeđuje usklađenost Zakonika o krivičnom postupku sa standardima Evropske unije.

AMANDMAN 4

Dosadašnji član 22 Predloga zakona koji postaje član 23 mijenja se i glasi:

„Član 23

U članu 69 stav 1 riječi: „Ako je okrivljeni lice“ zamjenjuju se riječima: „Ako je osumnjičeni ili okrivljeni lice“, a riječi: „okrivljeni mora“ zamjenjuju se riječima: „osumnjičeni ili okrivljeni mora“.

U stavu 7 riječi: „stav 2“ zamjenjuju se riječima: „stav 3“.

Poslije stava 7 dodaje se novi stav koji glasi:

„(8) Ako se pretres u smislu člana 395 stav 3 ovog zakonika održava u odsustvu osumnjičenog ili okrivljenog, od donošenja rješenja da se pretres održi u njegovom odsustvu do donošenja odluke suda o žalbi na presudu, okrivljeni mora imati branioca.“

Dosadašnji st. 8 i 9 postaju st. 9 i 10.

OBRAZLOŽENJE

Predloženim amandmanom vrši se izmjena člana 22 Predloga zakona koji postaje član 23 radi preciziranja primjene odredaba o obaveznoj odbrani i otklanjanja mogućih nedoumica u pogledu ostvarivanja prava na branioca u fazi u kojoj lice ima svojstvo osumnjičenog.

Važeći član 69 Zakonika o krivičnom postupku već predviđa obaveznu odbranu osumnjičenog u pojedinim procesnim situacijama, odnosno u slučaju iz stava 1, od prvog saslušanja, kao i u slučajevima iz st. 5 i 6 ovog člana. Predloženom izmjenom stava 1 izričito se propisuje da se ova odredba odnosi i na osumnjičenog i na okrivljenog, čime se obezbjeđuje jasna i nedvosmislena primjena obavezne odbrane od prvog saslušanja, kada za to postoje zakonom propisani uslovi.

Istovremeno, uvoženjem novog stava 8 precizira se da se obaveza obezbjeđivanja branioca odnosi i na osumnjičenog, čime se otklanja moguća nedoumica u pogledu obaveze postavljanja branioca po službenoj dužnosti u fazi postupka prije podizanja optužnice. Na ovaj način obezbjeđuje se kontinuitet prava na odbranu i njegova djelotvorna primjena u svim fazama postupka u kojima postoje uslovi za obaveznu odbranu.

Predložene izmjene predstavljaju preciziranje postojećeg normativnog okvira i doprinose jasnijem razgraničenju procesnih situacija u kojima je obavezna odbrana garantovana osumnjičenom, odnosno okrivljenom, uz obezbjeđivanje odgovarajuće procesne zaštite od najranijih faza krivičnog postupka.

AMANDMAN 5

Poslije dosadašnjeg člana 22 Predloga zakona koji postaje član 23 dodaje se novi član koji glasi:

„Član 24

U članu 70 stav 1 riječi „okrivljenom se,“ zamjenjuju se riječima: „osumnjičenom ili okrivljenom se,“.

Poslije stava 2 dodaju se tri nova stava koja glase:

„(3) Postupak za postavljanje branioca može po službenoj dužnosti pokrenuti i nadležni državni tužilac, odnosno predsjednik suda, ako na osnovu raspoloživih podataka ocijeni da bi mogli biti ispunjeni uslovi iz stava 1 ovog člana, uz saglasnost osumnjičenog, odnosno okrivljenog, osim u slučaju obavezne odbrane.

(4) O zahtjevu iz stava 1 ovog člana, odnosno o postavljanju branioca u postupku pokrenutom po službenoj dužnosti iz stava 3 ovog člana, odlučuje se bez odlaganja, a najkasnije prije saslušanja osumnjičenog, odnosno okrivljenog od strane nadležnog organa ili prije preduzimanja istražne ili dokazne radnje kojoj osumnjičeni, odnosno okrivljeni ima pravo ili dužnost da prisustvuje.

(5) Ako se zahtjev iz stava 1 odbije u cjelosti ili djelimično nadležni državni tužilac ili sudija donijeće obrazloženo rješenje i dostaviti ga osumnjičenom ili okrivljenom bez nepotrebnog odlaganja.”

OBRAZLOŽENJE

Ovim članom vrši se izmjena i dopuna člana 70 Zakonika o krivičnom postupku radi preciziranja prava na postavljanje branioca zbog slabog imovnog stanja i obezbjeđivanja njegovog djelotvornog ostvarivanja već u fazi izviđaja i istrage.

Izmjenom stava 1 omogućava se da zahtjev za postavljanje branioca podnese i osumnjičeni, čime se jasno određuje krug lica koja mogu ostvariti ovo pravo.

Novim stavom 3 omogućava se da postupak za postavljanje branioca pokrene i nadležni državni tužilac, odnosno predsjednik suda, kada ocijeni da postoje uslovi za to, uz saglasnost osumnjičenog, odnosno okrivljenog, osim u slučaju obavezne odbrane.

Novim stavom 4 propisuje se obaveza da se o zahtjevu, odnosno postavljanju branioca, odluči bez odlaganja, a najkasnije prije saslušanja ili preduzimanja istražne ili dokazne radnje kojoj osumnjičeni, odnosno okrivljeni ima pravo da prisustvuje.

Novim stavom 5 obezbjeđuje se da se o odbijanju zahtjeva donese obrazloženo rješenje i bez nepotrebnog odlaganja dostavi osumnjičenom ili okrivljenom, čime se jačaju transparentnost odlučivanja, pravna sigurnost i pravo na odbranu.

AMANDMAN 6

Dosadašnji čl. 24 do 39 Predloga zakona postaju čl. 25 do 40.

OBRAZLOŽENJE

Predložena prenumeracija čl. 24 do 39 izvršena je zbog odgovarajuće sistematizacije članova Predloga zakona.

AMANDMAN 7

Dosadašnji član 24 Predloga zakona koji postaje član 25 mijenja se i glasi:

„Član 25

Naziv člana i član 75 mijenja se i glasi:

„Razlozi i način pretresanja stana, stvari, lica i digitalnih podataka

Član 75

(1) Pretresanje stana i drugih prostorija okrivljenog ili drugih lica, kao i pokretnih stvari koje se u njima ili izvan njih nalaze, može se preduzeti ako postoje osnovi sumnje da će se pretresanjem okrivljeni pronaći ili da će se pronaći tragovi krivičnog djela, predmeti ili podaci

važni za krivični postupak, pod uslovom da je pretresanje neophodno i srazmjerno svrsi koja se njime želi postići.

(2) Pretresanje pokretnih stvari vrši se na osnovu naredbe za pretresanje i obuhvata i pretresanje računarskog sistema, računara, mobilnog telefona, elektronskog komunikacionog uređaja, drugog digitalnog uređaja, nosača digitalnih podataka, kao i podataka koji se u njima čuvaju, obrađuju ili su preko njih dostupni.

(3) Naredba za pretresanje iz stava 2 ovog člana mora, u mjeri u kojoj je to moguće s obzirom na okolnosti konkretnog slučaja, da sadrži oznaku uređaja, računarskog sistema, korisničkog naloga ili nosača podataka koji se pretresa, krivično djelo i činjenice u vezi sa kojima se pretresanje preduzima, vrstu ili kategoriju podataka koji se traže, vremenski period na koji se podaci odnose i obim dozvoljenog pristupa povezanim računarskim sistemima i podacima dostupnim preko uređaja koji se pretresa.

(4) Pretresanje podataka iz stava 2 ovog člana, po pravilu, vrši se pravljenjem forenzičke kopije podataka izrađene primjenom priznatih digitalno-forenzičkih metoda i sredstava, na način kojim se obezbjeđuju autentičnost, cjelovitost i neizmijenjenost podataka. Nakon izrade forenzičke kopije, dalji pregled sadržaja izvornog uređaja, nosača podataka ili računarskog sistema nije dozvoljen, osim u slučajevima iz stava 6 ovog člana.

(5) Forenzička kopija, u smislu ovog zakonika, jeste fizička ili logička kopija podataka izrađena odgovarajućom digitalno-forenzičkom metodom, zavisno od tehničkih karakteristika uređaja, računarskog sistema, načina čuvanja podataka i mogućnosti korišćenog forenzičkog sredstva.

(6) Ako forenzičku kopiju nije moguće izraditi ili ako postoji neposredna opasnost od gubitka, izmjene, uništenja ili nedostupnosti podataka, podacima se može pristupiti neposredno na izvornom uređaju ili računarskom sistemu. U tom slučaju preduzeće se mjere kojima se u najvećoj mogućoj mjeri sprječava izmjena podataka, a u zapisniku će se posebno obrazložiti razlozi neposrednog pristupa, opisati preduzete radnje i navesti podaci koji su nastali, izmijenjeni ili su mogli biti izmijenjeni preduzetom radnjom.

(7) Pretresanje iz stava 2 ovog člana i izradu forenzičke kopije vrše policija ili nadležno državno tužilaštvo, u skladu sa naredbom suda. Izrada forenzičke kopije vrši se u prostorijama policije, nadležnog državnog tužilaštva ili u drugim za tu namjenu obezbijeđenim službenim prostorijama. Izuzetno, ako to zahtijevaju hitnost, opasnost od gubitka ili izmjene podataka, tehničke karakteristike uređaja ili drugi opravdani razlozi, forenzička kopija može se izraditi na mjestu pronalaska uređaja ili na drugom odgovarajućem mjestu. Razlozi za odstupanje unose se u zapisnik.

(8) Lice od kojeg je uređaj ili nosač podataka oduzet i njegov branilac, odnosno punomoćnik, imaju pravo da prisustvuju izradi forenzičke kopije. O mjestu i vremenu izrade kopije blagovremeno će se obavijestiti. Njihovo neprisustvovanje, ako su uredno obaviješteni, ne sprječava izradu kopije.

(9) Ako zbog opasnosti od odlaganja forenzička kopija bude izrađena bez prisustva lica iz stava 8 ovog člana, to lice i njegov branilac, odnosno punomoćnik, bez odlaganja će se obavijestiti o izvršenoj radnji i imaće pravo da dobiju primjerak zapisnika o izradi kopije.

(10) O izradi forenzičke kopije sačinjava se poseban zapisnik koji naročito sadrži:

- 1) podatke o uređaju, računarskom sistemu ili nosaču podataka;
 - 2) opis stanja u kojem je uređaj pronađen i preuzet;
 - 3) datum, vrijeme, mjesto i trajanje izrade kopije;
 - 4) imena i svojstvo prisutnih lica;
 - 5) podatke o korišćenim uređajima, programima i forenzičkim sredstvima;
 - 6) vrstu i obim izrađene kopije;
 - 7) kontrolne, odnosno hash vrijednosti izvornih podataka i izrađene kopije, kada ih je tehnički moguće izračunati;
 - 8) podatke o greškama, prekidima i drugim okolnostima značajnim za ocjenu vjerodostojnosti podataka; i
 - 9) način označavanja, pečaćenja, čuvanja i zaštite izvornog uređaja i izrađenih kopija.
- (11) Ako zbog tehničkih karakteristika uređaja ili načina pribavljanja podataka nije moguće izračunati kontrolnu vrijednost izvornih podataka ili izraditi potpunu fizičku kopiju, ta

okolnost se unosi u zapisnik, uz opis primijenjenog postupka za provjeru autentičnosti i integriteta pribavljenih podataka.

(12) Pretresanje forenzičke kopije vrši se na način kojim se, u najvećoj mogućoj mjeri, ograničava pristup podacima koji nijesu obuhvaćeni naredbom i štite privatnost i prava lica na koja se ti podaci odnose. Ako je zbog tehničkih ili digitalno-forenzičkih razloga potrebno izraditi kopiju šireg skupa podataka ili cjelokupnog sadržaja uređaja ili nosača podataka, pregled, pretraživanje i izdvajanje podataka ograničiće se na podatke obuhvaćene naredbom.

(13) Ako se prilikom pretresanja računarskog sistema utvrdi da su podaci obuhvaćeni naredbom sačuvani u drugom računarskom sistemu na teritoriji Crne Gore i da su zakonito dostupni iz početnog sistema ili raspoloživi tom sistemu, pretresanje se može proširiti na te podatke, u granicama određenim naredbom.

(14) Ako su podaci obuhvaćeni naredbom zakonito dostupni iz početnog računarskog sistema, digitalnog uređaja ili korisničkog naloga koji se pretresa, tim podacima može se pristupiti i mogu se prikupiti bez obzira na mjesto njihovog čuvanja, uključujući elektronsku poštu i podatke sačuvane u cloud servisima. Ako se prethodno pouzdano utvrdi da su podaci sačuvani u računarskom sistemu koji se nalazi izvan teritorije Crne Gore, pristupanje i prikupljanje vrši se uz poštovanje uslova i ograničenja predviđenih potvrđenim i objavljenim međunarodnim ugovorima i drugim međunarodnim obavezama Crne Gore.

(15) Kada se mjesto čuvanja podataka ne može pouzdano utvrditi, ta okolnost sama po sebi ne sprječava pristupanje i prikupljanje podataka koji su zakonito dostupni iz računarskog sistema, digitalnog uređaja ili korisničkog naloga obuhvaćenog naredbom. Javno dostupnim podacima može se pristupiti bez obzira na mjesto njihovog čuvanja. O preduzetom pristupu, načinu autentifikacije, obimu prikupljenih podataka i poznatom ili pretpostavljenom mjestu njihovog čuvanja sačinjava se zapisnik.

(16) Ako se prilikom zakonitog pretresanja pronađu podaci koji ukazuju na izvršenje drugog krivičnog djela za koje se goni po službenoj dužnosti, ti podaci će se izdvojiti, obezbijediti od izmjene i unijeti u zapisnik, a državni tužilac će se o njihovom pronalasku obavijestiti bez odlaganja.

(17) Podaci iz stava 16 ovog člana mogu se koristiti kao dokaz u drugom krivičnom postupku ako su pronađeni prilikom zakonitog izvršenja naredbe i ako nije prekoračen njen dozvoljeni obim. Dalje ciljano pretraživanje uređaja ili forenzičke kopije u vezi sa drugim krivičnim djelom vrši se na osnovu nove ili proširene naredbe za pretresanje. Prije donošenja te naredbe mogu se preduzeti samo radnje neophodne za očuvanje podataka ili sprečavanje neposredne opasnosti po život, tjelesni integritet ili bezbjednost lica, o čemu se odmah obavještavaju državni tužilac i sud.

(18) Sadržaj privatnih podataka koji nijesu povezani sa krivičnim djelom, licima, vremenskim periodom ili drugim okolnostima obuhvaćenim naredbom neće se unositi u zapisnik o pretresanju, izvještaj o digitalno-forenzičkom pregledu niti u spise predmeta i ne može se koristiti u druge svrhe. U izvještaju se može navesti da su u forenzičkoj kopiji postojali podaci koji nijesu obuhvaćeni naredbom, bez navođenja njihovog sadržaja, kao i način na koji su isključeni iz daljeg pregleda i izdvajanja.

(19) Podaci iz stava 18 ovog člana mogu ostati sadržani isključivo u zaštićenoj izvornoj forenzičkoj kopiji, ako je njeno čuvanje neophodno radi očuvanja integriteta dokaza. Ti podaci ne mogu se posebno izdvajati, umnožavati, dostavljati niti pregledati.

(20) Ako se prilikom pretresanja može opravdano očekivati pronalaženje komunikacije okrivljenog sa braniocem, podataka koji predstavljaju profesionalnu tajnu ili drugih zakonom zaštićenih podataka, primijeniće se posebne mjere njihovog izdvajanja i zaštite. U sadržaj tih podataka ne može se vršiti uvid prije nego što sud odluči da li su izuzeti od pretresanja i dokazne upotrebe. Do odluke suda podaci se čuvaju odvojeno, zapečaćeni ili na drugi način zaštićeni od pristupa.

(21) Sud može donijeti rješenje kojim će od lica koje upravlja računarskim sistemom, koristi uređaj ili posjeduje znanje o njegovom funkcionisanju ili mjerama zaštite zahtijevati da pruži razumno potrebnu tehničku pomoć radi pristupa sistemu, uređaju ili podacima i njihovog očuvanja, uključujući unošenje ili stavljanje na raspolaganje lozinke, šifre, ključa za dešifrovanje ili drugog podatka neophodnog za pristup. Ova obaveza ne može se nametnuti

okrivljenom niti licu koje je, u skladu sa članom 111 ovog zakonika, oslobođeno dužnosti svjedočenja, ako bi se time od njega zahtijevalo da aktivno doprinese sopstvenom krivičnom gonjenju ili otkrije podatke obuhvaćene profesionalnom tajnom.

(22) Lice koje, bez opravdanog razloga, odbije da postupi po rješenju suda iz stava 21 ovog člana ili odbije da omogući pristup unošenjem ili stavljanjem na raspolaganje lozinke, šifre, ključa za dešifrovanje ili drugog podatka neophodnog za pristup, kazniće se novčanom kaznom do 5.000 eura.

(23) Pretresanje lica može se preduzeti ako postoje osnovi sumnje da će se njime pronaći tragovi krivičnog djela ili predmeti važni za krivični postupak, pod uslovom da je pretresanje neophodno i srazmjerno svrsi koja se njime želi postići.“

OBRAZLOŽENJE

Predloženim amandmanom uspostavlja se poseban i cjelovit procesni okvir za pretresanje računara, mobilnih telefona, drugih digitalnih uređaja, nosača digitalnih podataka i podataka dostupnih preko tih uređaja. Digitalni uređaj nije samo pokretna stvar u klasičnom smislu, jer može sadržati izuzetno veliki broj ličnih, poslovnih i komunikacionih podataka, uključujući podatke koji nijesu povezani sa predmetom postupka i podatke koji se fizički nalaze u drugoj državi.

Osnovni cilj amandmana je da se obezbijedi pouzdanost digitalnog dokaza. Zato se kao pravilo propisuje izrada forenzičke kopije i naknadni pregled te kopije, umjesto neposrednog i nekontrolisanog pregledanja izvornog uređaja. Na ovaj način smanjuje se mogućnost izmjene ili kompromitacije podataka i omogućava naknadna provjera autentičnosti, integriteta i pravilnosti postupanja.

Pojam forenzičke kopije formulisan je tehnološki neutralno i obuhvata fizičku i logičku kopiju. Propisivanje isključivo fizičke, odnosno bit-po-bit kopije ne bi bilo primjenjivo na značajan broj savremenih mobilnih uređaja, šifrovanih sistema, cloud servisa i sistema kod kojih je moguće izvršiti samo logičko ili selektivno forenzičko pribavljanje podataka.

Amandman garantuje licu od kojeg je uređaj oduzet i njegovom braniocu, odnosno punomoćniku, pravo da prisustvuju izradi forenzičke kopije. Njihovo uredno pozivanje, a ne obavezno fizičko prisustvo, predstavlja uslov koji istovremeno štiti prava lica i sprječava neopravdano odlaganje postupka. Za hitne slučajeve predviđena je mogućnost izrade kopije bez prisustva, uz obavezno naknadno obavještanje i dostavljanje zapisnika.

Pretresanje digitalnog uređaja i izradu forenzičke kopije mogu vršiti policija ili nadležno državno tužilaštvo, u skladu sa naredbom suda. Kao pravilo se određuje da se kopija izrađuje u njihovim službenim prostorijama ili u drugoj za tu namjenu obezbijeđenoj službenoj prostoriji, uz mogućnost odstupanja kada to zahtijevaju hitnost ili tehnički razlozi.

Posebnim zapisnikom dokumentuju se uređaj, njegovo stanje, korišćena forenzička sredstva, tok postupka, kontrolne odnosno hash vrijednosti, greške, prekidi i način čuvanja. Time se uspostavlja provjerljiv lanac postupanja sa digitalnim dokazom. Istovremeno se uvažava činjenica da kod nekih uređaja nije tehnički moguće izračunati hash vrijednost cjelokupnog izvornog sadržaja ili izraditi njegovu potpunu fizičku kopiju.

Odredbe o povezanim računarskim sistemima izričito omogućavaju pristup elektronskoj pošti i podacima sačuvanim u cloud servisima kada su oni zakonito dostupni iz uređaja, sistema ili korisničkog naloga obuhvaćenog naredbom. Nepoznata ili inostrana lokacija servera sama po sebi ne sprečava pristup. Kada je unaprijed pouzdano poznato da se sistem nalazi u drugoj državi, pristup se vrši uz poštovanje uslova i ograničenja koja proizlaze iz međunarodnih ugovora i drugih međunarodnih obaveza Crne Gore.

Kod podataka koji ukazuju na drugo krivično djelo prihvaćeno je rješenje koje omogućava njihovo korišćenje ako su pronađeni tokom zakonitog izvršenja naredbe i bez prekoračenja njenog obima. Istovremeno, za dalje ciljano pretraživanje u vezi sa drugim krivičnim djelom zahtijeva se nova ili proširena naredba. Time se omogućava gonjenje krivičnih djela za koja se goni po službenoj dužnosti, a sprečava da naredba za jedno krivično djelo postane osnov za neograničeno pretraživanje cjelokupnog digitalnog života lica.

Privatni podaci koji nijesu povezani sa predmetom postupka ne unose se sadržinski u zapisnik, izvještaj niti spise predmeta. Mogu ostati samo unutar zaštićene izvorne forenzičke kopije kada je njeno čuvanje neophodno radi očuvanja integriteta dokaza. Njihovo posebno izdvajanje, umnožavanje, dostavljanje ili pregledanje nije dozvoljeno.

Radi djelotvornog izvršenja rješenja suda propisuje se obaveza pružanja tehničke pomoći, uključujući omogućavanje pristupa putem lozinke, šifre ili ključa za dešifrovanje, kao i novčana kazna do 5.000 eura za neopravdano odbijanje. Obaveza i sankcija ne odnose se na okrivljenog i druga privilegovana lica kada bi se njihovim postupanjem povrijedila zabrana samooptuživanja ili profesionalna tajna.

Predloženo rješenje zasniva se na principima nužnosti i srazmjernosti, zaštite integriteta digitalnih podataka, provjerljivosti forenzičkog postupka, zaštite profesionalne tajne i poštovanja međunarodnih obaveza u pogledu prekograničnog pristupa elektronskim dokazima.

AMANDMAN 8

Dosadašnji član 29 Predloga zakona koji postaje član 30 mijenja se i glasi:

„Član 30

U članu 100 stav 2 u drugoj rečenici riječi: „stav 2“ zamjenjuju se riječima: „stav 3“, a poslije riječi: „bez njegove saglasnosti“ dodaju se zarez i riječi: „a da se to što nije iznosio odbranu i odgovarao na postavljena pitanja neće cijeliti na njegovu štetu“.

Stav 9 mijenja se i glasi:

„(9) Okrivljeni se može saslušati bez prisustva branioca ako odbrana nije obavezna i ako se okrivljeni, nakon što je usmeno ili pisanim putem dobio jasne i dovoljne informacije, na jednostavnom i razumljivom jeziku, o sadržini predmetnog prava i mogućim posljedicama odricanja od tog prava, dobrovoljno i nedvosmisleno odrekne prava na branioca. Odricanje od prava i okolnosti pod kojima je dato unose se u zapisnik i potvrđuju potpisom okrivljenog. Okrivljeni će biti poučen da može u bilo kom trenutku tokom krivičnog postupka opozvati odricanje od ovog prava. Opoziv proizvodi dejstvo od trenutka kada je dat.“

Poslije stava 9 dodaje se novi stav koji glasi:

„(10) Izuzetno, u fazi istrage, kada se okrivljeni nije odrekao prava na branioca, privremeno odstupanje od tog prava može biti odobreno, u mjeri opravdanoj posebnim okolnostima slučaja, samo kada postoji hitna potreba da se spriječe ozbiljne štetne posljedice po život, slobodu ili fizički integritet nekog lica, ili kada je neophodno hitno postupanje istražnih organa radi sprječavanja ozbiljnog ugrožavanja krivičnog postupka. Odstupanje mora biti srazmjerno, strogo vremenski ograničeno, ne smije se zasnivati isključivo na vrsti ili težini krivičnog djela koje se stavlja na teret i ne smije dovesti u pitanje pravičnost postupka u cjelini. Obrazloženu odluku o odstupanju, za svaki pojedinačni slučaj, donosi nadležni organ, a ona podliježe sudskoj kontroli.“

Stav 10 mijenja se i glasi:

„(10) Ako su povrijeđene odredbe st. 8, 9 ili 10 ovog člana, ili ako okrivljeni nije poučen o pravima iz stava 2 ovog člana, ili ako odricanje od prava na branioca i okolnosti pod kojima je dato nijesu uneseni u zapisnik, iskaz okrivljenog ne može se koristiti kao dokaz u krivičnom postupku.“

Dosadašnji stav 10 postaje stav 11.

OBRAZLOŽENJE

Predloženim amandmanom se vrši izmjena člana dosadašnjeg člana 29 Predloga zakona koji postaje član 30 Predloga zakona, odnosno člana 100 Zakonika o krivičnom postupku radi usklađivanja sa Direktivom 2013/48/EU Evropskog parlamenta i Savjeta od 22. oktobra 2013. godine, posebno sa članom 9 st. 1–3, kojim se uređuju uslovi za odricanje od prava na pristup advokatu i opoziv odricanja, kao i članom 3 stav 6 i članom 8, kojima se

uređuju uslovi za privremeno odstupanje od tog prava i garancije koje se primjenjuju u tim slučajevima.

Ovim članom vrši se izmjena i dopuna člana 100 Zakonika o krivičnom postupku radi dodatnog jačanja procesnih garancija okrivljenog prilikom saslušanja, posebno u pogledu prava da se brani ćutanjem i prava na branioca.

Dopunom stava 2 izričito se propisuje da se činjenica da okrivljeni nije iznosio odbranu ili odgovarao na postavljena pitanja neće cijiniti na njegovu štetu. Na ovaj način dodatno se potvrđuje pravo okrivljenog da ne daje iskaz i da ne odgovara na pitanja, bez negativnih posljedica po njegov položaj u krivičnom postupku.

Izmjenom stava 9 preciziraju se uslovi pod kojima se okrivljeni može saslušati bez prisustva branioca kada odbrana nije obavezna. Posebno se propisuje da odricanje od prava na branioca mora biti dobrovoljno i nedvosmisleno, nakon što je okrivljeni usmeno ili pisanim putem, na jednostavnom i razumljivom jeziku, obaviješten o sadržini tog prava i mogućim posljedicama odricanja. Istovremeno se obezbjeđuje evidentiranje odricanja u zapisniku, njegovo potvrđivanje potpisom, kao i pravo okrivljenog da u svakom trenutku opozove dato odricanje.

Novim stavom 10 propisuju se uslovi pod kojima je, izuzetno u fazi istrage, moguće privremeno odstupanje od prava na branioca. Takvo odstupanje može biti odobreno samo u slučaju postojanja posebno opravdanih i hitnih okolnosti, uz poštovanje načela nužnosti, srazmjernosti i vremenske ograničenosti, pri čemu se ne može zasnivati isključivo na vrsti ili težini krivičnog djela. Predviđena je i obaveza donošenja obrazložene odluke za svaki pojedinačni slučaj, uz mogućnost sudske kontrole.

Izmjenom dosadašnjeg stava 10 dodatno se preciziraju posljedice povrede navedenih procesnih garancija. Propisuje se da se iskaz okrivljenog ne može koristiti kao dokaz ako su povrijeđene odredbe o zabrani nedozvoljenog postupanja, uslovima odricanja ili odstupanja od prava na branioca, poučavanju o pravima, odnosno evidentiranju odricanja u zapisniku.

Predloženim izmjenama unapređuje se zaštita prava na odbranu i pravičnost krivičnog postupka, uz jasnije uređivanje uslova za odricanje i izuzetno odstupanje od prava na branioca, kao i posljedica nepoštovanja tih procesnih garancija.

AMANDMAN 9

Dosadašnji član 40 Predloga zakona koji postaje član 41 briše se.

OBRAZLOŽENJE

Predlaže se brisanje dosadašnjeg člana 40 Predloga zakona, kojim se u članu 173 ZKP-a dodaje stav 3, a kojim je propisano da žalba protiv rješenja o određivanju jemstva ne odlaže njegovo izvršenje.

Važećim članom 416 ZKP-a propisano je opšte pravilo prema kojem žalba protiv rješenja odlaže njegovo izvršenje, osim ako Zakonikom nije drukčije određeno. Predloženim stavom 3 člana 173 uvodi se izuzetak od ovog pravila u odnosu na rješenje o određivanju jemstva.

U obrazloženju Predloga zakona navedeno je da se ovom izmjenom pravni režim jemstva usklađuje sa režimom drugih procesnih mjera iz Glave VIII ZKP-a, kod kojih žalba ne odlaže izvršenje rješenja. Međutim, sama potreba za ujednačavanjem pravnog režima ovih mjera ne bi trebalo da bude odlučujuća, imajući u vidu da se one razlikuju po svojoj prirodi, načinu izvršenja i pravnim posljedicama. Jemstvo u tom pogledu ima određene specifičnosti koje opravdavaju zadržavanje postojećeg režima suspenzivnog dejstva žalbe.

Jemstvo predstavlja mjeru kojom se, pod zakonom propisanim uslovima, okrivljeni koji treba da bude stavljen u pritvor ili se već nalazi u pritvoru može ostaviti, odnosno pustiti na slobodu. Zbog toga izvršenje rješenja o određivanju jemstva, kada se okrivljeni nalazi u pritvoru, može neposredno imati za posljedicu njegovo puštanje na slobodu. Ukoliko državni

tužilac protiv takvog rješenja izjavi žalbu, okrivljeni bi mogao biti pušten na slobodu prije nego što se o žalbi odluči. Ako bi nakon toga postao nedostupan organima postupka, naknadno usvajanje žalbe državnog tužioca ne bi moglo otkloniti već nastalu posljedicu.

Predloženo rješenje dodatno otvara pitanje njegove praktične primjene imajući u vidu različite oblike u kojima se jemstvo može dati. Članom 171 stav 2 ZKP-a propisano je da se jemstvo, između ostalog, može sastojati u stavljanju hipoteke za iznos jemstva na nepokretnosti lica koje daje jemstvo. Kod ovog oblika jemstva nije dovoljno samo donošenje rješenja kojim se jemstvo određuje, već je potrebno da sredstvo obezbjeđenja bude stvarno uspostavljeno, odnosno da hipoteka bude upisana. Kada se upis hipoteke vrši na osnovu sudske odluke, pravosnažnost te odluke predstavlja uslov za sprovođenje upisa, zbog čega se dodatno postavlja pitanje praktičnog domašaja odredbe prema kojoj žalba protiv rješenja o određivanju jemstva ne odlaže njegovo izvršenje.

Stoga bi nesuspensivno dejstvo žalbe, sa jedne strane, moglo dovesti do puštanja okrivljenog na slobodu prije odlučivanja o žalbi državnog tužioca, dok se, sa druge strane, kod pojedinih oblika jemstva rješenje ni ne može u potpunosti realizovati prije nego što sredstvo obezbjeđenja bude pravno uspostavljeno.

Imajući u vidu specifičnu prirodu jemstva, njegove neposredne posljedice na status okrivljenog, kao i način izvršenja pojedinih oblika jemstva, smatramo da cilj ujednačavanja njegovog pravnog režima sa drugim mjerama iz Glave VIII sam po sebi ne predstavlja dovoljan razlog za odstupanje od opšteg pravila iz člana 416 ZKP-a.

Iz navedenih razloga predlažemo brisanje člana 40 Predloga zakona kojim se dodaje stav 3 u članu 173 ZKP-a.

AMANDMAN 10

Član 58 Predloga zakona mijenja se i glasi:

„U članu 261 stav 2 mijenja se i glasi:

„(2) Osumnjičeni se, bez odlaganja, obavještava o djelu koje mu se stavlja na teret i o osnovama sumnje, da ne mora da daje nikakve izjave niti da odgovara na postavljena pitanja, da se sve njegove izjave mogu upotrijebiti kao dokaz protiv njega u krivičnom postupku, a da se to što nije dao izjavu i nije odgovarao na postavljena pitanja neće cijeliti na njegovu štetu, pravu na besplatnu pravnu pomoć u skladu sa zakonom kojim se uređuje besplatna pravna pomoć, kao i o pravu da uzme branioca koji će prisustvovati njegovom saslušanju.“

U stavu 8 riječi: „može se snimiti“ zamjenjuju se riječima: „po pravilu snima se“.

Poslije stava 9 dodaje se pet novih stavova koji glase:

„(10) Tokom trajanja izviđaja, odnosno istrage osumnjičeni, odnosno okrivljeni koji smatra da mu je uskraćeno ili povrijeđeno određeno pravo može podnijeti pisanu pritužbu državnom tužiocu.

(11) Pisana pritužba iz stava 10 ovog člana sadrži oznaku predmeta, odluke ili radnje na koju se odnosi, razloge zbog kojih se pritužba podnosi i predlog načina ostvarivanja uskraćenog prava.

(12) Državni tužilac će, bez odlaganja, a najkasnije u roku od tri dana od dana prijema pisane pritužbe iz stava 10 ovog člana rješenjem odlučiti o pritužbi. Okrivljeni ima pravo na prigovor protiv rješenja, u roku od tri dana. Prigovor se podnosi državnom tužiocu koji će ga odmah dostaviti sudiji za istragu.

(13) O prigovoru iz stava 12 ovog člana sudija za istragu odlučuje u roku od tri dana. Ako sudija za istragu nađe da je prigovor osnovan, a da je moguće ostvarenje određenog prava ili preduzimanje odnosno ponavljanje određene radnje, narediće ostvarivanje tog prava ili sprovođenje odnosno preduzimanje radnje u određenom roku.

(14) Prilikom odlučivanja o pritužbi iz stava 10 ovog člana, odnosno prilikom odlučivanja o prigovoru iz stava 12 ovog člana državni tužilac, odnosno sudija za istragu nije vezan predlogom okrivljenog o načinu ostvarenja uskraćenog prava.

Dosadašnji stav 10 postaje stav 15.”

OBRAZLOŽENJE

Predloženim amandmanom vrši se izmjena člana 58 Predloga zakona, odnosno člana 261 Zakona o krivičnom postupku unapređuju se procesne garancije osumnjičenog, odnosno okrivljenog, posebno u pogledu prava na odbranu, prava na branioca i zaštite od povrede procesnih prava.

Izmjenom stava 2 preciznije se uređuje pouka osumnjičenom o djelu koje mu se stavlja na teret, osnovima sumnje, pravu da čuti, pravu na branioca i besplatnu pravnu pomoć, uz jasno propisivanje da se ćutanje ne može cijeliti na njegovu štetu.

Propisivanjem da se saslušanje po pravilu snima povećava se transparentnost postupka i omogućava pouzdanija kontrola zakonitosti sprovedenog saslušanja.

Uvođenjem prava na pisanu pritužbu državnom tužiocu omogućava se osumnjičenom, odnosno okrivljenom, da tokom izviđaja i istrage zaštiti svoja povrijeđena ili uskraćena prava. Propisani kratki rokovi za odlučivanje, kao i pravo na prigovor sudiji za istragu, obezbjeđuju brzu i djelotvornu sudsku kontrolu.

Predložene izmjene imaju za cilj jačanje prava odbrane, povećanje transparentnosti i zakonitosti postupanja i obezbjeđivanje efikasne zaštite procesnih prava osumnjičenog, odnosno okrivljenog.

**PREDSJEDNIK,
mr Miloško Spajić**